

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Бр. 18.

Недеља, 11. Новембра 1918.
БЕОГРАД.

Излазе сваког дана у 7 сати изјутра.

Цена 20 п. дин. или 40 хелера.

ГОДИНА XXI.

Рукописе и претплату треба слати:
Уредништву ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ
БЕОГРАД, Космајска ул. бр. 28.

БЕОГРАДСКЕ ГОСПОЂИЦЕ, задахнуте осећајима благодарности и дужности према јуначки палим борцима у светоме рату од 1912—1918 год., на чијим се костима, расејаним по целој свету, заснива данас стварајућа се величанствена и вековима снивана зграда **јединства српскога племена**, даваће им

СВЕЧАНИ ПОМЕН

у недељу 11. о. м. у 11 сати пре подне по војничком времену у овдашњој Саборној цркви.

Моле се сви, који су истим осећајима задахнути, да у Саборници српске престонице, Пијемонта нашега народног јединства, присуствују томе помену, на коме ће захвална деца и потомство ужећи воштанице палим јунацима нашега јединства и наше слободе.

Црква и држава.

Видимо да је један од најглавнијих захтева у програмима нових социјалних и демократских република у Средњој Европи одвајање Цркве од државе.

Српском читаоцу овакав захтев може бити чудноват и неразумљив, а зато је потребно објаснити ову појаву нашој публици.

У западној Европи Хришћанство се раширило под утицајем римске цркве. Зато су готово сви западни и средњеевропски народи исповедали католичку веру. Римска црква није била само једна верска, већ и политичка установа. Римске папе нису се бринуле само за црквену власт, већ су хтеле и световну. Римска црква сматрала је себе у неку руку наследницом римске империје, и по њеној пропасти, хтела је да успостави световну власт над целом земљом.

У тој тежњи папе су имале великог успеха, али су наилазиле и на отпор код световних, француских, немачких и енглеских владара. Једно време била је сгорчена борба између папства и царства. У тој борби прво су папе биле однеле победу, али су доцније световни владоци сузбили папе. На послетку је дошла Реформација, која је врло велики део Хришћанства у Европи отргла испод папине црквене власти. Поред свега тога, што није однела победу у борби са световном влашћу, католичка црква је задобила над народима свој утицај на други начин, поглавито помоћу туторства над школом. Сметње, које је католичка црква правила световним властима, биле су велике: католичка црква била је држава у држави, и тај су однос нерадо тепеле и најкатоличкије државе. У Немачкој је, баш одмах после уједињења, створена нарочита клерикално-католичка странка, Центрум названа, која је творцу немачког царства, Бизмарку, велике

јаде задавала. Зато се у већини западних земаља католичке вере одавна јавио покрет за одвајањем цркве од државе. Тај је покрет у Француској пре дванаест година довео до резултата и за време министарства Комбовог остварен. У Италији је непријатељство између Ватикана и Квиринала заострено још од првих дана талијанског уједињења, ма да није довело до отвореног одвајања цркве од државе. Сад видимо, да се у Немачкој, Аустрији и Угарској у прве тачке програма нових влада уводи овакава црква од државе.

Та појава код нас Срба је непозната из простог разлога, што је источна црква од свога постанка била потчињена држави, и с тога у државама, које су припале културноме и црквеноме утицају Византије, није било трвења између световне, државне, и црквене власти, као код западних народа.

У новом поретку ствари у Евроци наш државни организација неће бити потресен решавањем проблема, — јер поред црквеног, на дневном су реду тамо економски и социјални — који воде своје порекло још из врло даљних времена.

Ратне и политичке вести.

ЛУКИЋ И ДОЈЧИЋ У СЛОБОДИ.

Из Загреба јављају:

На слободу су пуштени из казног завода Лука Јукић, који је извршио био атентат на бана Цуваја и Стјепан Дојчић, који је покушао атентат на пређ. бана Скерлеца 6. Августа 1913, када је Скерлец био комесар, дакле, неуставно владао у Хрватској. Дојчић је очувао своју свежину и одушевљење, и новинарима изјавио, како је срећан, што сад слави двоструку слободу: и своју лично и народну. Веома је задовољан утиском, који је на њега учинио д-р Милан Костић тадањи управник митровачког казног завода, а садањи велики жупан сремски.

РОВИТО СТАЊЕ У МАЂАРСКОЈ.

У Мађарској није још сређено стање. Наши заробљеници, који су прошли кроз Будимпешту, уверавају, да тамо још влада врење. Они су били принуђени, да хватају улице по периферији, где су се осећали безбеднији и само им је била једина брига, да се докотурају до железничке станице. Појединци уверавају чак, да је у погледом местима у Мађарској било и непријатељских појава према нашим људима и војницима.

МАЂАРСКА РЕПУБЛИКА.

У вези с нашом вешћу о начину, којим је извршено прокламовање мађарске републике, саопштавамо, да је Јован Хок, председник мађарског народног савета, који је председавао на скупштини, која је прокламовала републику, познат многим Београђанима и Смедеревцима. То је један од најбољих мађарских беседника и врло истакнут и виђен политичар у Мађарској. Он је протестантски протојереј, припада странци од четрдесет осме године, посланик је Кечкемета и човек од својих 60 година. Кад су оно 1907. године мађарски новинари и политичари (из Кошутове странке) посетили српске новинаре у Београду, међу мађарским народним посланицима, који су том приликом посетили Београд и Смедерево, био је и Јован Хок (Хок Јанш), једна од најимпозантнијих појава међу гостима, који је на банкетима: Код „Коларца“ у Београду и у граду у Смедереву, држао ванредно лепе говоре. Сам пок. Гига Гершић, као одличан зналац мађарског језика, који је био на банкету у Београду, казао је том приликом, да је то једна од најлепших беседа, и по мислима и по речитости.

САСТАНАК СОЦИЈАЛИСТА.

„Локаланцајгер“ јавља, да ће се у Копенхагену састати вође немачке социјалне демократије: Едуард Бернштајн, Карл Кауцки и Херман Молкенур са Стаунингом, а да ће, вероватно, на тај састанак доћи и Братинг из Штокхолма. УКИДАЊЕ НЕМАЧКОГ УНИВЕРЗИТЕТА У ПРАГУ.

Из Прага јављају: Немачки универзитет у Прагу, кога је основао још Карло IV, године 1347, постао је немогућ услед народносни несугласица. Те су несугласице довеле, те је 1882 основан самосталан чешки универзитет. Сада је у слободној Чешкој непотребан немачки универзитет, те је ректор његов д-р Негле отишао у Беч, да сондира терен, где ће се моћи преместити. Исто тако укићуће се и немачка Политехника у Прагу.

Наша пијаца.

Ових дана пратимо појаве на нашој пијаци које тешко осећамо, а нисмо у могућности да их поправимо. Ниже цене преко ноћ пењу се до необичне висине, цене праве скокове које званичне наредбе о регулисању валуте ни најмање не могу да зауставе. Невероватна померања на више у ценама видели смо ових дана. Шећер нпр. који је за кратко време од 25 круна сишао на 16 круна и ту с: је мало усталио, по званично објављеном односу 100 дин. = 200 круна, попсо се на цену од 30 круна. Јучер су неки продавали шећер по 30 круна, неки су га склонили док се пијаца не уравни, било је случајева да роба није давана за динаре, јер је веле купована за круне, па се и продаје за круне. Пијаца није у равнотежи, пијаца лута. Неоспоран је факт да робе на пијаци још нема, и да се цена, услед слабе понуде а велике тражње не може да устали, већ прави скокове који се на први поглед не могу да објасне. Међутим наше је мишљење да је за однос валута требало задржати однос који је регулисала Швајцарска пијаца, који се је код нас већ тајно одомаћио и регулисао односе између динара и круна и утврђива цену роби у крунама. Званичне наредбе неће бити у стању да регулишу односе валуте, већ ће довести до несолидне спекулације. Цена роби утврдиће се само собом тако, да се задовољи однос између динара и круна који влада на Швајцарској или Париској пијаци и то ће тржиште без наредбе и само да регулише. Тај однос мењаће се не само према количини златне и сребрне металне подлоге, него поред другог још у извесној мери и према понуди и тражњи саме робе. Пијаца је без наредбе, због веће понуде спустила нпр. цену масти од 45 на 18 круна и она би исто тако регулисала однос динара и круна, односно цену масти у динарима, која би свакако одговарала Швајцарској или Париској цени динара и круна. Зашто је пре кратког времена утврђен однос 80 дин. = 100 круна, а сада опет 100 дин. = 200 круна?

Све то неће поправити привредне прилике на нашој пијаци. Можда би боље било да је нашем тржишту и нашој трговини пружена прилика да упозна цене девизама на страним тржиштима, па да се према томе сама определи и, што је за сада још важније, да се потребна роба довуче, чија ће понуда регулисати у брзо све потребне односе. Т.

Благослов од нашег Митрополита

На дан славе београдске Саборне цркве Светог Архистратига Михаила, Њ. В. Митрополит Србије упутио је из Битоља следећу депешу Госп. Архимандриту Платону:

„Целу паству Србије, Вас и свештенство поздрављамо и благосиљамо за ослобођење православног отаџбине. До даље наредбе Ви са протом вршите у место Нас хитно разрешења, огласе и сродство.

Е. Бр. 423.

А. Е. Митрополит Србије
ДИМИТРИЈЕ

Прва брига седега архипастира је била управљена његовој пастви, за коју се у данима најтеже невоље са острва Крфа бринуо, и сву снагу своју уложио да страдалницима и невољнима ублажи велике тешкоће.

Локалне вести.

Деманти.

Поводом белешке у „Правди“ о аудјенцији господина Др. Ж. Миладиновића, овлашћени смо изјавити, да је Његово Кр. В. сочанство Престононаследник примио поздравних дана равне прваке из ослобођених делова нашег народа и распитивао се о приликама, стању, патњама и жељама његовим, а за сва политичка питања упућивао их је члановима Владе, ко и се налазе у Београду.

Министарство Иностранних Дела.

За дан два допут ваће све особље Министарства Иностранних Дела, које је отишло с Владом Они путују морем на Ријеку, па онда железницом преко Загреб, Митровица и Инђије у Земун, одатле ће паробродом у Београд.

Склоништа за војнике.

Још једнако притижу у масама заробљеници из Мађарске и Аустрије. Већином је то изнурано трогодишњим патњама и порцим физичким ратом, а сад и пут вањем, по неколико дана, возом и пешке на овом ржавом времену. Све су то, тако рећи, готови болесници, којима се морају ваћи вграде, да се људи склоне од зиме и одмора. Има још државних, па и приватних већих вграда са довољно гроторија, које ваља употребити на ту сврху. Ако се нисмо могли до сада чувати, чувајмо се сад.

Вратили се из ропства.

Резервни пешад. капетан II кл. г. Љубомир Станишић, из Љубовије, и пешад. поручник г. Драгомир Љујић из Ужица, вратили су се из Гренига, где су били у ропству, а ису доста оболели и сада се налазе рди опорављења у Војној Болници (унутрашње од љења) на Вацару. Ово се јавља ради њихових погодица, пријатеља и познаника.

Прзлог.

Г. Живко Кузмановић, тог београдски, послао је к мањим мест 500 кр. као свој прзлог за болесне и немощне војнике, на чему му командант изјављује своју захвалност.

Пажња грађанству.

У Добричкој улици бр. 16, где сада станују госпођице из енглеске мислије (S. W. H.), настао је у уторак 6. о. м. пре од е, један капут за кишу. Пошто је то пажња сопственик капута вложена њежљиво и послу по вароши и околини, моћи се онај који га је узео, да га одмах врати начелнику овлашће Војне Станице, јер јо је капут необично потребан.

Потребни радници.

Општини београдској потребан је већи број радника за утоваривање развог водоводног материјала, и животних намирница. Јавити се Управи Водовода.

Оправка железничке пруге.

Већ су приспели е жињери из Мађарке, да прегледају скретнице и колосек на олд жељничкој станици. За који дан стижу и технички радници из Мађарске, који су а основу уговора о примирју с Мађарском, дужни опривити наше железничке пруге, к је је непријатељ покварно, кад се, главом без обзира, повлачио из Србије. Уједно ће доћи из Мађарске и радници за опривку телефонна и телеграфа. Што год су покварили, морају сад сами да оприве.

Сахрањена П. Раносовића.

Јуче је сахрањен уз учешће многобројне најотменије београдске публике пок. Петар К. Раносовић. У цркви се са покојником опривило лепим и дирљивим говором г. Миливоје Башић, професор, чији је говор учинио дубок утисак на све присутне.

Намирнице на путу.

Железничка дирекција у Хрватској ставила је Србији на расположење 30 вагона дневно за пренос намирница са Ријеке, а тамо се доносе поведневно у 2 броја из Солуна и Санта Каранте В. Ња који дан стиже први транспорт. Кул се трпело 3 године у робовању, стрпимо се, у слободи, још мало, па ће свега бити, јер се површно неуморно старају и раде на решењу овог животног питања.

Умесна мера.

У главној вјој станици одређена је жарочита комисија за издавање сопственицима наше д маће стоке, која је као вапљена огерана па у граничним српским крајевима и у Мађарској задржана и овамо враћена. Ова мера била је потребна, јер је било случајева, да су се као власници стоке почели поављивати, можда већ и са успехом, извесни варљачки типови. Сва стока је сад смештена у двористи Официрске Задруге. Стока је мноте изнурена глађу и путов њем.

Једна корисна установа.

Овај страшни светски рат створио је застој у свима правцима нашег народног живота. Све наше културне тековине створене до рата, за време његово, биле су обамрле, престале да живе. Сара, по свршеном рату букнуће нов живот. Бујна снага наше крвке расе излиће се у свима облицима модерног друштва. Трговина ће се обривати, у свима својим гранама, добити силан појет, каква код нас никад није било. Да је прихватимо и развијемо корисно како за појединца тако и за благостање целог нашег вар да, по ребни су нам ваљани трговински и трговачки спреми трговински посланици. Оваки посланици могу се спремити у стручној Трговачкој Школи са Трговачким Курсевима проф. Тодоровића и Стојановића.

Ма повнајемо ову установу од њега постанка. Својим солидним радом она је дала до рата већ леп број ваљаних и спремних радника за трговачке послове. Смислота сада у вдрву вгради у среди и престонице и снабдевања на бољим наставним снагама, она ј отп чела у с ученица и ученика. Не става ће бити одвојен за же скље.

Препоручујемо о у уст нову родитељи а и нашој мл дежи, мушкој и женској, која жели да се ода трговачким пословима.

† Владимир Ђурковић.

Владимир Ђурковић, свештеник у Лапца, преминуо је 7. о. м. и сахрањен је прејуч у вл. новом гробљу разблевши се од шпанске инфлуенце на пут од атинског лагера (где је био интерниран) за до-

мовину. Није му било суђено да вици своје мље и драге у дому и једина му је утеха, што је склопио очи на српском тлу и доживео да види ослобођену отаџбину од мрског му „културтрегера“. За нас који смо делили зло са оцем Владом у Ашаху (оброга није било) остаће нам он дуго и дуго у св тлој успмени. Беше то у Децембру 1916, год. Притиснута и вапањена тешка зима, када се у бараца и под наших кретава мрзавала врга у флашам. Свакодневно остављало је за нас овај свет 20—30 интернираних заробљених Срба (д наших „културних“ угњетача промјеном казном — смрћу од глади. Под утисак ма дивљачког поншања проклетог Видмана, који нас је ва Ашах „абишовао“, и застрашени оним што се догађало у логору, нико није смео ни помислити, још мање покушати да ма што учини, да се том модерном убијању стане на пут. Али отац Влада није био застрашен, он није клонуо. Гласом који је дрхтао од изнемоглости апеловао је на целу интернирану интелигенцију, да отклони злоупотребе са исхраном и да се спасе народ од неизбежне, али страшне смрти од глади. Тај његов вапај није остао глас вапијућег у пустињи. Настао је покрет од великог вамашаја за интерниране и заробљене у највећем логору у монархији, покрет коме је отац и творац сада упокојени поп Влада. Бог да ти душу прости, оче Влада, и лака ти је српска земља!

ОГЛАСИ.

Ученик — шегрт — потребан је бирбершко-мануфактур. радња Петра В. Станојевића, Београд, Краља Петра улица. Деца из унутрашности имају првенство. 1-2

ТРГОВИНА

АВРАМА Х. ГАБАЈА и Комп. Београд Кнез Михајл ул. бр. 31.

Распродаје једну ваћу партију: ШТОФА за женке костиме, ПОРХЕТА и ШАМИЈА. Уз ваћно спуштене цене. 1-4

Женских ЦРНИХ ЧАРАПА ПУНИЈИХ

по 18 круна пар у трговини код три Грочанке, Васина ул. 9. 1-2

ВИНАРСКА РАДЊА у Ма-

веклонској ул. препоручује муштеријама како кафецијама и приватним ЖУПСКО ЦРНО и БЕЛО ВИНО. С. поштовњем Паанта Костић. 1-1

- БАКАЛСКО-КОЛОНИЈАЛНА И -:-: НИРНБЕРШКА РАДЊА -:-: предаје се. Јавити се редакцији овог листа. 1-4

ТРАЖИ се 1 куварница и 1 слушавка за остали кухини рад. Ступити могу одмах. Балканск 18., I спрат десно. 1-3

Нашем милом јединцу сину и брату

† Милораду-Милу М. Живковићу

студенту права и рез. п-поручнику

који је 1915 год. на Вајату у Албанији свој млађани живот положио, бранити своју ми у Отаџбину — даваћемо трогодишњи помен у понедељак 12. о. м. у Вањенској цкви, у 10 сати пре подне, по старом.

Молимо при теље, познанике и другове драгог нам Мила, да овом тужном помену присуствују

Ожал шћени родит љи. Милка и Миленко Живковић, порезник, сестра Радмица и остала родбина. 1-2

Мојој милом непрежаљеној јединици

† Наталији Д-р М. Велимировића

таваћу полугодишњи парастос у четвртак 15-ог ов. мес у 10 и по тв (по старом) Вањенској цкви

Молимо пријатеље и познанике да присуствују овом тужном помену

Ожал шћени: мти Јаца Вл. Стојановића; муж: Д-р Милорад Велимировић, лекар у оштра болница. 1-3

Пажња Пажња

Соде за сапун (кам. соде)
Сирћетне есенције
Соде Бикарбоне
Коломаз у кутијама
Галице, тамњана,
као и друге колонијалне робс
препоручије галња
НАФТАЛИ ЛЕВИ
Краља Петра улица бр. 24. 1-18

Моли се ко има на продају пола или 1 мет. дрва, плаћа се добро. Молиоц је слаб, није био овде да би за времена могао набавити. Јавити уредништву под бр. 30.

Свилена хаљина и једна свилена трико блуза модерна продаје се. Трнска ул. бр. 31, 1-2

Етикете за рум и коњак, грбове за декорације и пулвер капсуле за г. г. апотекаре. има М. Иванишевић, Чубрина ул. 6. (Варош капија). 1-3

На продају велика модел на фуруна за послатицарски поса, разних пултова, никленх стелажа, са стакленом плочама Упитати Скопљаска улица бр. 2, други спрат десно. 1-2

Надзорничко ВЕТЕ. Референт за основну наставу мола г. г. надзорнике народних школа, одн. вршиоце дужности школских надзорника, да у понедељак 12. о. м. дођу у Министарство Просвете на састанак ради саветовања о раду у основним школама.

ШТАМПАРИЈА

ЉУБЕ БОЈОВИЋА

прима на израду све врсте штампарских послова: новина, књига, етикета, огласа, рачуна, јеловника итд. Цене су умерене, а за израду и тачност јамчи радња.

ПОЗИВАЈУ СЕ сви стари, стални продавци „Вечерњих Новости“ и „Брке“ да дођу у ре акцију, Космајска ул. 28.